საქართველო

ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის მილსადენის (BTC), სამხრეთ კავკასიური მილსადენის (SCP) და დასავლეთის მიმართულების საექსპორტო მილსადენის (WREP) ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივა (CDI)

2012 წლის ივლისი-სექტემბრის ანგარიში

BP-ის ბიზნესსაქმიანობა საქართველოში

BP საქართველოში 1996 წლიდან იმყოფება. ჩვენი ძირითადი საქმიანობა ჩვენ მიერ ოპერირებული მილსადენების საშუალებით ენერგიის უსაფრთხო ტრანსპორტირება და მიწოდებაა. ამ დარგში ჩვენ წამყვანი ინვესტორი და ოპერატორი ვართ ნავთობისა და გაზის სამ მსხვილ პროექტში:

ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის მილსადენი (BTC)

ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის მილსადენის (BTC) ექსპლუატაცია 2006 წლის ივნისში დაიწყო. BTC მილსადენი, რომლის მთლიანი სამშენებლო ღირებულება დაახლოებით 4 მილიარდ აშშ დოლარს შეადგენს, კასპიისა და ხმელთაშუა ზღვების დამაკავშირებელი პირველი პირდაპირი სატრანსპორტო ხაზია. სრული წარმადობით მილსადენს საერთაშორისო ბაზრებისთვის დღეში ერთი მილიონი ბარელი ნავთობის მიწოდება შეუძლია, რაც მომავალი ათწლეულების განმავლობაში საქართველოს მთავრობისთვის შემოსავლების მნიშვნელოვანი წყარო გახდება.

სამხრეთ კავკასიური გაზსადენი (SCP)

სამხრეთ კავკასიური გაზსადენის (SCP) საშუალებით კასპიის ზღვის შაჰ დენიზის საბადოდან გაზის აზერბაიჯანისა და საქართველოს ბაზრებისთვის მიწოდება 2006 წლის დეკემბერში, ხოლო თურქეთში 2007 წლის ივლისში დაიწყო. გაზსადენი რეგიონის გაზმომარაგების ახალ მნიშვნელოვან წყაროს წარმოადგენს.

დასავლეთის მიმართულების საექსპორტო მილსადენი (WREP)

დასავლეთის მიმართულების საესქპორტო მილსადენი (WREP), რომელიც აგრეთვე ცნობილია ბაქო-სუფსის მილსადენის სახელით, ჩვენ მიერ საქართველოში განხორციელებული პირველი ინვესტიციაა. ამ 830 კმ სიგრძის

მილსადენით ნავთობი კასპიის ზღვის ჩირაგის საბადოდან, აზერბაიჯანის სანგაჩალის ტერმინალის გავლით, დასავლეთ საქართველოში მდებარე სუფსის ტერმინალს მიეწოდება. მილსადენის მთლიანი მარშრუტის თითქმის ნახევარი საქართველოში მდებარეობს. WREP-ს, რომელიც 1999 წელს ამოქმედდა, დღეში 100,000-მდე ბარელი ნავთობის გატარება შეუძლია.

BP საქართველოს ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივის (CDI) მიმოხილვა

პროგრამა BTC/SCP მილსადენების ახლომდებარე სოფლებში

CDI 1

CDI-ს განხორციელება საქართველოში დაიწყო 2003 წლის დასაწყისში, SCP და BTC მილსადენების მარშრუტის ახლოს მდებარე 77 დასახლებაში. დასაწყისში პროგრამის განხორციელება დაიწყო „საზოგადოებრივი ინვესტირების პროგრამა 1“-ის (CIP 1) სახელწოდებით, ხოლო მოგვიანებით ეს დასახელება შეიცვალა ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივით (CDI).

მილსადენების მშენებლობის ეტაპზე CDI 1-ის მიზანი იყო BP-ს და მილსადენების ახლოს მცხოვრებ მოსახლეობას შორის პოზიტიური ურთიერთობების გაღრმავება, მდგრადი სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ხელშეწყობის გზით.

მილსადენების მშენებლობის პერიოდში პროგრამის მთლიანი ბიუჯეტი სამი წლის განმავლობაში (2003-2006 წწ.) შეადგენდა 8 მილიონ აშშ დოლარს. მსგავსი პროგრამები აზერბაიჯანისა და თურქეთისთვისაც შეიქმნა.

BTC/SCP მილსადენების მშენებლობის დასრულების და ექსპლუატაციის ფაზაზე გადასვლის შემდეგ (2006 წელი), BP-მ, როგორც BTC და SCP მილსადენების ოპერატორმა, CDI-ის მე-2 ფაზის დაფინანსება კიდევ 3 წლით (2006-2009წწ) გააგრძელა, რომლის მიზანი BTC/SCP მილსადენების ახლოს მცხოვრებ მოსახლეობასთან პოზიტიური ურთიერთობების გაღრმავება და განმტკიცება იყო.

CDI 2

CDI-ს II ფაზა (CDI 2), ზოგადად, მიზნად ისახავდა BP-სა და BTC/SCP მილსადენების ტრასის ახლოს მცხოვრებ მოსახლეობას შორის პოზიტიური ურთიერთობების გაღრმავებას, იმ მოსახლეობის ფინანსური მხარდაჭერის გზით, რომელიც მზად არის გახდეს საზოგადოების მდგრადი განვითარების მაგალითი. პროგრამის მიზანია დაეხმაროს მოსახლეობას, რათა მათ შეძლონ განახორციელონ პროექტები და უზრუნველყონ მათი მდგრადობა, მინიმალური საგარეო დახმარებით, პროგრამის ფარგლებში უნდა გაიზარდოს და გაუმჯობესდეს მილსადენების გასწვრივ მცხოვრები მოსახლეობის

შემოსავლები და შესაძლებლობები, და ეს ყოველივე BP-სთან პარტნიორული ურთიერთობის საფუძველზე უნდა ჩამოყალიბდეს.

2008 წლის დასაწყისში მიმდინარე საქმიანობასთან ერთად დაიწყო CDI 2-ის მარკეტინგული კომპონენტის – პროექტის „ფერმერები და ბაზარი" (FtM) განხორციელება. აღნიშნული ინიციატივის მიზანი იყო წვრილი ფერმერების დახმარება მათთვის სასიცოცხლო პრობლემის მოგვარებაში, როგორიცაა მათ მიერ წარმოებული პროდუქციის მოხვედრა გასაღების ბაზარზე. ამ მიზნით, პროექტს ეწოდა „ფერმერები და ბაზარი".

პროექტის საქმიანობის განხორციელება დაგეგმილი იყო სამი წლის განმავლობაში (2008-2011წწ). 2011 წლის დასაწყისში, პროექტის ბიუჯეტში თანხების დაზოგვის გამო, პროექტი გაგრძელდა, დამატებითი დაფინანსების გარეშე, კიდევ ოთხი თვით, 2011 წლის ივნისის ბოლომდე. მოგვიანებით, თანხების კვლავ დაზოგვის გამო, პროექტი გაგრძელდა კიდევ ერთი თვით, 2011 წლის ივლისის ბოლომდე, დაგეგმილი სამუშაოების დასასრულებლად, პროექტის ბიუჯეტის დარჩენილი თანხების ფარგლებში.

BP-ისა და მისი აქციონერების მიერ აღებული ვალდებულებების ფარგლებში, რომლის მიზანია სამი მილსადენის (BTC/SCP/WREP) პროექტის ქვეყნების მოსახლეობის ცხოვრების დონის ამაღლების ხელშეწყობა და, აგრეთვე, სხვადასხვა დაინტერესებული მხარეების განვითარების სტრატეგიიდან გამომდინარე, მიღებული იქნა გადაწყვეტილება ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივა საქართველოში BTC/SCP და WREP მილსადენების ახლოს 2009 წლის შემდეგაც გაგრძელებულიყო.

CDI 3

ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივის მესამე ფაზა (CDI 3) 2010 წლის მაისში BTC და SCP მილსადენების ტერიტორიაზე დაიწყო პროგრამის ხელმძღვანელმა პარტნიორმა ორგანიზაციამ „ქეა საერთაშორისო". ახალი ფაზის დაწყებამდე CDI 2-დან CDI 3-ზე შეუფერხებელი გადასვლა CDI 2-ის რამდენიმე კომპონენტის გაგრძელების აუცილებლობამ განაპირობა.

„ქეა საერთაშორისოს" მიერ CDI 3-თან დაკავშირებით წარმოდგენილი წინადადება, როგორც კომპანიის შიგნით BTC/SCP ჯგუფის მიერ, ასევე საქართველოში მოქმედი წამყვანი დონორი ორგანიზაციების წარმომადგენლებით დაკომპლექტებული მრჩეველთა საბჭოს მიერ იქნა განხილული. ეს ორგანიზაციებია: გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის განვითარების პროგრამა (UNDP), აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტო (USAID), ევროკავშირი (EU) და შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტო სამხრეთ კავკასიაში (SDC).

2010 წლის მაისში ხელი მოეწერა ოფიციალურ ხელშეკრულებას ორგანიზაციასთან „ქეა საერთაშორისო კავკასიაში", რომელიც განახორციელებს პროგრამას ორ ადგილობრივ ორგანიზაციასთან – „ტრენინგისა და კონსულტაციის ცენტრთან" (CTC) და ბანკ „კონსტანტასთან" (მიკროსესხები) ერთად. პროგრამის განხორციელების ვადად განისაზღვრა

2012 წლის იანვრის ბოლო, ხოლო მთლიანმა ბიუჯეტმა 1,865,081 აშშ დოლარი შეადგინა.

პროგრამის ბიუჯეტის თანხების დაზოგვის გამო, პროგრამით გათვალისწინებული საქმიანობის დასასრულებლად, პროგრამა გაგრძელდა დამატებითი თანხების გამოყოფის გარეშე, ორი თვით, 2012 წლის მარტის ბოლომდე.

პროგრამის მესამე ფაზის მიზანი იყო, მდგრადი სოციალური და ეკონომიური განვითარების ხელშეწყობის გზით, მილსადენების ტრასის ახლოს მცხოვრებ მოსახლეობასთან პოზიტიური და ჰარმონიული ურთიერთობების გაღრმავება და განმტკიცება. ქვეყნის სპეციფიკის, ასევე პროგრამის I და II ფაზების ფარგლებში მიღწეული შედეგების გათვალისწინებით, სამომავლო პროექტების ყველაზე შესაფერის ორ ძირითად მიმართულებად სოფლის მეურნეობა და სამოქალაქო საზოგადოების განვითარება დასახელდა.

პროექტის განხორციელების პირველი თვეების განმავლობაში „ქეა" შეისწავლის იმ ადგილობრივი არასამთავრობო ორგანიზაციების შესაძლებლობას, რომლებიც შეძლებდნენ თავის თავზე აეღოთ პროგრამის მნიშვნელოვანი კომპონენტების განხორციელების პასუხისმგებლობა CDI 3-ის მეორე წლის განმავლობაში. კერძოდ ეს კომპონენტები იქნებოდა სოფლის მეურნეობის დარგში საკონსულტაციო მომსახურება, მცირე ბიზნესის განვითარების ხელშეწყობა და ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარებისთვის საჭირო საქმიანობების შესრულება. „ქეა საერთაშორისომ" ორი არასამთავრობო ორგანიზაცია შეარჩია: "რეგიონული განვითარების ასცოაციაცია" შეირჩა დასავლეთის სექტორში, ხოლო "ტრენინგისა და კონსულტაციის ცენტრს" დაევალა სამუშაოების ჩატარება აღმოსავლეთ სექტორის მასშტაბით.

მე-3 ფაზის დაწყებიდან 8 თვის შემდეგ, „ქეამ" დაიწყო აღნიშნული კომპონენტების გადაცემა შერჩეული ორგანიზაციებისათვის, მაგრამ თავად ასრულებდა დამკვირვებლის და კონსულტანტის ფუნქციას, პროგრამის მიმდინარეობის ორწლიანი პერიოდის განმავლობაში.

მოსახლეობასთან უკვე ჩამოყალიბებული ურთიერთობის და დადებითი ზემოქმედების თვალსაზრისით უკვე მიღწეული შედეგების შესანარჩუნებლად, აგრეთვე კომპანიის ბიზნესსაქმიანობის შეუფერხებლად წარმართვისთვის და ქვეყნის მასშტაბით კომპანიის რეპუტაციის განსამტკიცებლად, დაიგეგმა „ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივის" მე-4 ფაზა.

CDI 3-ის დასასრულს, პროგრამის ფარგლებში გაწეული საქმიანობა შეფასდა საგარეო შემფასებლების მიერ, რომელთა დასკვნითი ანგარიშის თანახმად, სამომავლოდ „ნაციონალიზაციის" სტრატეგიის განხორციელების პროცესი მართებულ ნაბიჯად იქნა მიჩნეული. ამავე შეფასების მიხედვით, არასამთავრობო ორგანიზაციებს – CTC-ს და RDA-ს შესწევთ უნარი, რომ განახორციელონ პროგრამის მომდევნო ფაზა. შესაბამისად, გაიცა რეკომენდაცია, რომ ამ ორგანიზაციებს წარმოედგინათ სატენდერო წინადადებები CDI 4-ის განხორციელების თაობაზე.

ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარები ინიციატივა – მე - 4 ფაზა

2012 წლის მარტში, „BP საქართველომ" შესთავაზა CTC-სა და RDA-ს, რომ მათ წარმოედგინათ სატენდერო წინადადებები CDI-ის მე-4, სამწლიანი ფაზის განხორციელების შესახებ (CDI 4).

CDI 4-ის განხორციელების სატენდერო წინადადებები განხილულ იქნა როგორც კომპანიის შიგნით, BTC და SCP-ის პასუხისმგებელი პირების მიერ, ისე საგარეო მრჩეველთა საბჭოს მიერ, რომელშიც შედიან საქართველოში მოქმედი ძირითადი დონორი ორგანიზაციების – ევროკავშირისა და სამხრეთ კავკასიაში შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის ოფისის (SDC) - წარმომადგენლები.

განხილვამ უჩვენა, რომ ორივე ორგანიზაციის წინადადებები შეესაბამებოდა CDI 4-ის მიზნებს და შესაძლებელი იყო, რომ CTC-ს პროგრამა განეხორციელებინა აღმოსავლეთ რეგიონში, ხოლო RDA-ს – დასავლეთ რეგიონში. პროგრამის მე-4 ფაზის განხორციელების პერიოდი განისაზღვრა 2012 წლის მაისიდან 2015 წლის მაისამდე, ხოლო მთლიანი ბიუჯეტი 3,044,094 აშშ დოლარს შეადგენს.

ზოგადად, პროგრამის მე-4 ფაზის ამოცანებია: პოზიტიური ურთიერთობის გაღრმავება კომპანიასა და BP-ის მილსადენების მარშრუტის სიახლოვეს მცხოვრებ მოსახლეობას შორის, რაც მიიღწევა მდგრადი განვითარების პროექტებში ინვესტირების და მდგრადი სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ინიციატივების ხელშეწყობის გზით. პროგრამის ძირითადი მიმართულებებია - სოფლის მეურნეობა, ბიზნესის განვითარება, მოსახლეობის შესაძლებლობების გაზრდა.

CDI 4-ის კონკრეტულ მიზნებს წარმოადგენს სოციალური თანამშრომლობის მდგრადი ფორმების და მოსახლეობის მდგრადი განვითარების ინიციატივების ხელშეწყობა, ადგილობრივი მოსახლეობისთვის ეკონომიკური საქმიანობის შესაძლებლობების შექმნა, რეგიონალური აგრობიზნესის ხელშეწყობა, მცირე და საშუალო ბიზნესების შექმნა, საქონლისა და მომსახურების მიწოდების მიზნით.

პროგრამის მართვა და კოორდინაცია

CDI პროგრამების მართვა ხორციელდება კომპანიის თბილისის ოფისში მომუშავე სოციალური პასუხისმგებლობის ჯგუფის მიერ. ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივის მრჩევლის სამუშაო დრო მთლიანად ეთმობა არასამთავრობო ორგანიზაციების მუშაობის მონიტორინგს და შეფასებას, საველე საქმიანობაში სისტემატური მონაწილეობისა და ყოველთვიური, კვარტალური, წლიური და დასკვნითი ანგარიშების განხილვის გზით. ის ასევე უზრუნველყოფს, რომ პროექტის განმახორციელებელი პარტნიორი ორგანიზაციების მუშაობის პრაქტიკა და პროცედურები BP-ის პრინციპებს მიესადაგებოდეს და რომ პარტნიორმა ორგანიზაციებმა

განუხრელად დაიცვან BP-ის ქცევის კოდექსი და შეასრულონ ხელშეკრულებით განსაზღვრული ვალდებულება, რომლის მიხედვით ისინი ვალდებული არიან იმოქმედონ ქცევის კოდექსის სრული დაცვით, როცა სამუშაოს BP-ის სახელით ასრულებენ. CDI მრჩეველი ექვემდებარება *სოციალური პასუხისმგებლობის მენეჯერს.*

პროგრამების განმახორციელებელი არასამთავრობო ორგანიზაციები BP-ის წარუდგენენ ყოველთვიურ ანგარიშებს, რომლებშიც შეჯამებულია საანგარიშო თვეში ჩატარებული სამუშაოები და განსაზღვრულია მათ წინაშე წამოჭრილი საკითხები და მათი გადაჭრის გზები. ყოველ კალენდარულ კვარტალში წარმოდგენილ ანგარიშებში უფრო სიღრმისეულად არის გაშუქებული ფინანსური მენეჯმენტის საკითხები. წლიურ ანგარიშში ძირითადი ყურადღება ეთმობა შედეგებს, მონიტორინგსა და შეფასებას, პროგრამაში მომხდარ ცვლილებებს და ა.შ. დასკვნით ანგარიშში ხაზგასმულია მიღწევები და ამ მიღწევებით გამოწვეული შედეგები, ასევე მოცემულია პროგრამის შედეგების ზოგადი მიმოხილვა, მისი სუსტი და ძლიერი მხარეები და მიღებული გამოცდილება.

ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივის მე-4 ფაზა (CDI 4) BTC/SCP მილსადენების პროექტებისთვის

მიზნები და ძირითადი კომპონენტები

- **სოციალური / ინსტიტუციონალური მიზანი და მისი კომპონენტები, როგორც საბოლოო მიზნის შემადგენელი ნაწილები**

  - სოციალური თანამშრომლობის მდგრადი ფორმებისა და მოსახლეობის მდგრადი განვითარების ინიციატივების ხელშეწყობა.
  - საზოგადოებრივი ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების 31 პროექტის განხორციელება;
  - 11 სათემო ორგანიზაციის (CBO) მიერ სოციალური საწარმოების შექმნა, შემოსავალის ზრდისა და მათი სოფლების მოსახლეობისთვის მომსახურების გაწევის მიზნით.
  - კეთილმოწყობილი ინფრასტრუქტურის ობიექტებითა და სოციალური საწარმოებით ისარგებლებს 25 ათასზე მეტი ადამიანი.

- **ეკონომიკური მიზანი და მისი კომპონენტები, როგორც საბოლოო მიზნის შემადგენელი ნაწილები**

  - მოსახლეობის ეკონომიკური შესაძლებლობების გაუმჯობესება აგრობიზნესის გასავითარებლად, მცირე და საშუალო საწარმოების შექმნა და მოსახლეობისთვის საქონლისა და მომსახურების მიწოდება.
  - 105 მცირე და საშუალო საწარმოს შექმნა, მინიმუმ 40% ქალების მონაწილეობით;
  - პროგრამით დაფინანსებული ახალი ბიზნესების 70% მომგებიანობის უზრუნველყოფა გახსნიდან 12 თვეში;

- ადიგენის, ახალციხისა და ბორჯომის რაიონებში 3 ფინანსური და იურიდიული მომსახურების ჯგუფის შექმნა;
- ფინანსური და იურიდიული მომსახურების ჯგუფების მიერ პროექტის ბენეფიციარებს გაეწევათ 36 სახის მომსახურება;
- 100 სადემონსტრაციო ფერმის შექმნა;
- მინიმუმ 150 ფერმერს / პროდუქციის მწარმოებელს (რომელთა 30% ქალია) შეექმნებათ გასასვლელი ქალაქში პროდუქციის რეალიზაციისათვის;
- 1800 ფერმერული მეურნეობა ზრდის წარმოებული პროდუქციის მოცულობას, თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენების ხარჯზე;
- მილსადენების რაიონების ფერმერებზე გაიცემა 470 სუბსიდირებული აგროსესხი;
- აღინიშნება სამიზნე შინამეურნეობების შემოსავლების 20%-იანი ზრდა.

პროექტის ფარგლებში მიღწეული ძირითადი შედეგების კონკრეტული მაგალითები:

მოსახლეობის ინსტიტუციონალური პოტენციალის ამაღლება, სათემო ორგანიზაციების საქმიანობა

ადგილობრივი ინფრასტრუქტურის ობიექტების გაუმჯობესების პროექტები

მომდევნო ეტაპზე დაფინანსებისთვის შეირჩა ინფრასტრუქტურის ობიექტების რეაბილიტაციის 13 პროექტი. მოსახლეობის მონაწილეობის წილმა 35% შეადგინა. სარეაბილიტაციო სამუშაოები დაწყებულია 12 სოფელში და პროექტების უმრავლესობის განხორციელების ეტაპი დასასრულს უახლოვდება. სათემო ორგანიზაციების მართვის უნარ-ჩვევების განვითარების მიზნით, CDI-დასავლეთის ფარგლებში მათ ჩაუტარდათ ტრენინგები დაფინანსების მოზიდვის საკითხებში.

ტრენინგის ფარგლებში ორგანიზაციებს განემარტათ მიზანი, რომელიც გულისხმობს დონორთა დაფინანსებაზე დამოკიდებული ორგანიზაციის გარდაქმნას და გრძელვადიანი მიზნების მქონე დამოუკიდებელ ორგანიზაციად ჩამოყალიბებას. ტრენინგი ასევე მიზნად ისახავდა საბაზისო უნარ-ჩვევების განვითარებას, რომლებიც ორგანიზაციას დაეხმარება, რომ სხვადასხვა ვარიანტებს შორის შეარჩიოს დაფინანსების წყარო, სწორად და მკაფიოდ ჩამოაყალიბოს განაცხადი გრანტის და/ან სესხის მისაღებად, სწორად შეადგინოს ბიუჯეტი და სამოქმედო გეგმა.

ზოგიერთი სათემო ორგანიზაციის გამოცდილება ამ სფეროში მხოლოდ CDI-ს ფარგლებში მიღებული გამოცდილებით შემოიფარგლებოდა, რადგან 2003 წლიდან მოყოლებული, CDI იყო ერთადერთი პროგრამა, რომელიც მათთვის დაფინანსების შესაძლებლობებს ქმნიდა.

CDI-აღმოსავლეთის ფარგლებში, სათემო ორგანიზაციებს ჩაუტარდათ მართვის უნარ-ჩვევების დონის დასადგენი შეფასება CIVICUS-ის შეფასების სისტემის მიხედვით. ჩატარებული ანალიზისა და შეფასების შედეგებზე დაყრდნობით და სათემო ორგანიზაციების საჭიროებების გათვალისწინებით, CTC- მ შესაბამისი ცვლილებები შეიტანა ტრენინგის კურსში – "სათემო ორგანიზაციების უნარ-ჩვევების განვითარება".

სოციალური საწარმოები

ამ საკითხის არსში სათემო ორგანიზაციების მეტად გათვითცნობიერების მიზნით, RDA-ს ხელმძღვანელობამ შეიმუშავა სპეციალური საგანმანათლებლო კურსი სოციალური საწარმოების შესახებ და კურსის გავლა შესთავაზა CDI-დასავლეთში შემავალ დაინტერესებულ სათემო ორგანიზაციებს. კურსი განმარტავდა სოციალური საწარმოს არსს და მის განსხვავებას ჩვეულებრივი ბიზნესსაწარმოებისა და საგრანტო პროექტებისგან. კურსზე დამსწრეების მიერ შეირჩა მათი სოფლებისთვის აქტუალური კონკრეტული საკითხები, რომელთა მოგვარების მიზნით მათ უნდა შეემუშავებინათ სოციალური საწარმოს მიერ ჩასატარებელი საქმიანობა. სოციალური საწარმოების შესახებ იდეები შემდეგ განიხილებოდა და ფასდებოდა მონაწილეების მიერ. კურსის ამოცანა იყო, რომ მონაწილეებს გაეთავისებინათ კონცეფცია სოციალური მიზნებისთვის შემოსავლების მიღების შესახებ.

დახმარება სოფლის მეურნეობის დარგში და ახალი ბიზნესების დასაწყებად, აგრეთვე სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების სუბსიდირებული სესხები ხელს უწყობს მოსახლეობის შემოსავლების ზრდას.

სოფლის მეურნეობა

საანგარიშო პერიოდში მოეწყო 70 სადემონსტრაციო ფერმა, ხოლო ფერმერების მონაწილეობის წილმა საშუალოდ 30% შეადგინა.

CDI- დასავლეთის მიერ შეირჩა 30 სადემონსტრაციო ფერმა. სულ სადემოსტრაციო ფართობებმა 14,89 ჰა შეადგინა და 83 ფერმერი გააერთიანა.

პროექტის საწყის ეტაპზე ფერმერებთან მუშაობა წარიმართა სადემონსტრაციო ფერმის პროფილის დასადგენად. იმ ფერმერებმა, რომლებიც საშემოდგომო კულტურებს აწარმოებენ, უკვე დაიწყეს თესვის სამუშაოები, ხოლო მესაქონლეობის ფერმები აქტიურად თანამშრომლობენ პროექტთან. საგაზაფხულო კულტურების მწარმოებელი ფერმერები თესვას დაიწყებენ გაზაფხულზე. საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში ჩატარდა მიწის დამუშავების სამუშაოები, ფერმერებს უტარდებათ საჭირო ტრენინგები.

საანგარიშო პერიოდში ძლიერმა სეტყვამ გამანადგურებელი ზარალი მიაყენა ერთ-ერთ სადემოსტრაციო ფერმას სოფელ ივლიტაში. 90%-ით განადგურდა კიტრის, პომიდვრის და წიწაკის მოსავალი, რაც პროექტის წინაშე დასახული ამოცანების შესრულებას შეუძლებელს ხდის. განცდილი ზარალის მიუხედავად, ფერმერთა ამ სამწევრიან ჯგუფს მოტივაცია არ დაუკარგავს და მესაქონლეობისა და ფურაჟის მწარმოებელი სადემონსტრაციო ფერმის მოწყობას შეუდგა.

182 ფერმერი დაესწრო ტრენინგების სერიას თემაზე – „სასუქებისა და სათესლე მასალის გამოყენების წესები, სათესლე კარტოფილის ნაკვეთებში ფუნგიციდების შეტანის წესი, მოსავლის აღებისა და შენახვის, აგრეთვე ნიადაგის საგაზაფხულოდ მომზადების წესები.“

ფერმერთა ასოციაციამ, 0,8 ჰა მიწის ნაკვეთზე, დათესა სამი ტონა „სუპერ-სუპერ ელიტის“ კატეგორიის სათესლე კარტოფილი. როგორც დაგეგმილი იყო, მოსავლის აღება დაიწყო სექტემბრის შუა რიცხვებისთვის და 16,250 კგ მაღალი კლასის ვირუსისგან დაცული სათესლე კარტოფილის მოსავლის აღება მოხერხდა. მოსავლიანობის მაჩვენებელმა საშუალოდ ჰექტარზე 33 ტონა შეადგინა, რაც მნიშვნელოვნად აღემატება ქვეყნის მასშტაბით აღრიცხულ საშუალო მაჩვენებელს (20-25 ტონა).

CDI-აღმოსავლეთის ფარგლებში შეირჩა 49 სადემონსტრაციო ფერმა. სოფლის მეურნეობის დარგის კონსულტანტებმა და ფერმერებმა ერთობლივად შეარჩიეს ფერმების პროფილი. სადემონსტრაციო ფერმების უმრავლესობა აწარმოებს სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციას ან მესაქონლეობას მისდევს,

ორი მათგანი მეფუტკრეობით არის დაკავებული. აღმოსავლეთ სექტორში სადემონსტრაციო ნაკვეთების საერთო ფართობი არის 0,6 ჰა. პროექტის ფარგლებში მოსალოდნელი მოსავლიანობის ზრდა საშუალოდ 50%-ს შეადგენს.

ბიზნესის წამოწყება

ახალი ბიზნესის დაწყების მსურველთა წინადადებების განხილვა ორ ეტაპად წარიმართა. CDI-დასავლეთში, 47 წარმოდგენილი ბიზნესწინადადებიდან, მომდევნო ეტაპზე განსახილველად შეირჩა 21. საბოლოოდ, გამარჯვებულად გამოცხადდა 18 პროექტი, რომლებიც წარმოდგენილი იყო 32 კანდიდატის მიერ (10 ჯგუფი და 8 ინდივიდუალური პირი). გრანტის მიმღებთა თანამონაწილეობა საშუალოდ 50%-ს შეადგენს. ოთხმა ბიზნესმა უკვე დაიწყო ფუნქციონირება.

ბიზნესწინადადებების შერჩევის პროცესი ამჟამად მიმდინარეობს CDI-ს აღმოსავლეთ სექტორში.

მომსახურების ჯგუფი

CDI-დასავლეთმა ჩაატარა ბიზნესწინადადებების კონკურსი სამცხე-ჯავახეთში ფინანსური და იურიდიული მომსახურების ჯგუფების შექმნის მიზნით. კონკურსის წესით გამარჯვებულად გამოცხადდა შპს "ქაუნთ სერვისი". პროექტი სრულად არის დაფინანსებული და დაწყებულია შესყიდვების პროცესი.

ხელმისაწვდომი სასესხო კაპიტალი

საანგარიშო პერიოდში CTC-ს და „ბანკ კონსტანტას" შორის გაფორმდა პარტნიორობის ხელშეკრულება, სუბსიდირებული აგრარული სესხების შესახებ, რომელიც უზრუნველყოფს ხელმისაწვდომ სასესხო კაპიტალს პროგრამის მონაწილე დასახლებების მოსახლეობისათვის.

ხელშეკრულების თანახმად, CDI-აღმოსავლეთი დაფარავს „ბანკი კონსტანტას" საპროცენტო განაკვეთის (36%) ნახევარს, რაც საშუალებას მისცემს ფერმერებს, რომ ისარგებლონ სესხით მხოლოდ 18 პროცენტიანი საპროცენტო განაკვეთით. „ბანკი კონსტანტას" კლიენტების 31% ქალია.

პროგრამის მონაწილე დასახლებებში „ბანკი კონსტანტას" საქმიანობის ორი თვის მანძილზე სულ 104 სესხი გაიცა. სესხების საშუალო ხანგრძლივობა 12 თვეა (2 თვიდან – 18 თვემდე).

დასავლეთ სექტორში ამავე კომპონენტის განხორციელების დასაწყებად, ამჟამად მიმდინარეობს მოლაპარაკება ხელშეკრულებაზე RDA-ს და "მიკროკრედიტირების ინსტიტუტს" შორის.

მომდევნო კვარტალი

<u>CDI-აღმოსავლეთი</u>

- ადგილობრივი ინფრასტრუქტურის ობიექტების რეაბილიტაციის სამუშაოების დასრულება;
- სათემო ორგანიზაციებისთვის ტრენინგის ჩატარება ორგანიზაციული განვითარების საკითხებში;
- სოციალური საწარმოების შესაქმნელი გრანტების კონკურსის გამოცხადება;
- ახალი ბიზნესის დაწყების კონკურსის გამარჯვებული პროექტების დაფინანსება.

CDI-დასავლეთი

- მომდევნო კვარტლის განმავლობაში, პირველი რაუნდის ყველა პროექტი ოპერირების ფაზაში გადავა.
- RDA სოციალური საწარმოების თემაზე ტრენინგს ჩაუტარებს სათემო ორგანიზაციების დარჩენილ ნაწილს, აგრეთვე ასოციაცია „სამცხის“ წევრებს, რითაც შეეცდება გაზარდოს იმ განაცხადების წარმატების შანსი, რომელთა წარდგენა მე-4 კვარტლის ბოლოს იგეგმება.
- RDA გააფორმებს ქვეკონტრაქტს ექსპერტთან, რომელიც შეაფასებს CDI 4-ის ბენეფიციარების ორგანიზაციულ შესაძლებლობებს. მე-4 კვარტალში ტესტირებას გაივლის დაახლოებით 20 ბენეფიციარი.
- გაგრძელდება ტრენინგები ფინანსური აღრიცხვის, ბიზნესგეგმის შედგენისა და ორგანიზაციული შესაძლებლობების გაზრდის თემებზე და დაემატება ტრენინგები სურსათის უვნებლობის საკითხებზე.
- ამოქმედდება CDI 4-ის სამენოვანი ვებგვერდი.

ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივა WREP მილსადენის ახლომდებარე სოფლებისთვის

2009 წელს მიღებულ იქნა გადაწყვეტილება, რომ საქართველოში WREP მილსადენის ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივა BTC და SCP მილსადენებისთვის შექმნილი პროგრამის მართვის ერთიან სტრუქტურაში მოქცეულიყო. შედეგად, სატენდერო წინადადებების მოთხოვნის (RfP) პროცესის მეშვეობით, პროექტის განხორციელებაში ადგილობრივი არასამთავრობო ორგანიზაციები ჩაერთვნენ. პროექტის სამიზნე მიმართულებად განისაზღვრა ახალგაზრდა თაობის უნარ-ჩვევების განვითარების ხელშეწყობა.

“ახალგაზრდა თაობის უნარ-ჩვევების განვითარების პროექტის” განხორციელება დაიწყო 2010 წლის მაისში. სატენდერო პროცესის მეშვეობით, პროექტის განმახორციელებელ ორგანიზაციად შეირჩა „საქართველოს სკაუტები“, რომელიც პროექტის ფარგლებში თანამშრომლობს ადგილობრივ არასამთავრობო ორგანიზაციასთან - “ტრენინგისა და კონსულტაციების ცენტრი” და სხვა პარტნიორებთან.

პროექტის დასრულების ვადად განისაზღვრა 2012 წლის მაისი. პროექტის მთლიანმა ბიუჯეტმა 482,013 აშშ დოლარი შეადგინა, საიდანაც BP-ის მიერ ამ პროექტის განსახორციელებლად 299,923 აშშ დოლარი გამოიყო. 173,490 აშშ დოლარის თანადაფინანსება გამოიყო სკაუტების ადგილობრივი ორგანიზაციისა და პარტნიორი არასამთავრობო ორგანიზაციის – „ტრენინგისა და კონსულტაციის ცენტრის” (CTC) მიერ, აგრეთვე „შვეიცარიის მეგზურებისა და სკაუტების მოძრაობასთან” ერთად განხორციელებული პროექტის მიერ.

პროექტის მიმდინარეობისას, დამატებით 55 ათასი აშშ დოლარი გამოიყო დამატებითი ღონისძიებებისათვის, მათ შორის, მეორე საზაფხულო ბანაკის მოსაწყობად და აგრეთვე სამოქალაქო განათლების სასწავლო კურსის ჩასატარებლად პროექტის მონაწილე სკოლების მასწავლებლებისთვის. პროექტის ყველა ეს დამატებითი ღონისძიება დაიგეგმა სამიზნე სკოლებისა და ახალგაზრდული ჯგუფების საჭიროებების შეფასებისა და ანალიზის საფუძველზე. დამატებითი ღონისძიებების შესასრულებლად, პროექტი გაგრძელდა 2012 წლის ივნისის ბოლომდე. პროექტის განხორციელება საანგარიშო პერიოდში დასრულდა.

2012 წლის მე-3 კვარტალში კომპანიამ ხელახლა გამოაცხადა ტენდერი WREP მილსადენის გასწვრივ მცხოვრები ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივის ახალი პროექტების განმახორციელებელი პარტნიორის გამოსავლენად.

"ახალგაზრდა თაობის უნარ-ჩვევების განვითარების პროექტის" ძირითადი მიზნები და მიმართულებები ქვემოთ დაწვრილებით არის აღწერილი.

„ახალგაზრდა თაობის უნარ-ჩვევების განვითარების პროექტი" – მიზნები და ძირითადი კომპონენტები:

- **ახალგაზრდობის უნარ-ჩვევების ამაღლება და მათი ჩართვა გარემოს დაცვის პრობლემების მოგვარების საკითხებში**

    - 44 სამიზნე სკოლის მოსწავლეები მონაწილეობენ გარემოსდაცვითი საკითხებისა და ლიდერობის უნარ-ჩვევებისადმი მიძღვნილ ტრენინგებში;
    - მიკრო-გრანტების კომპონენტი სამიზნე სკოლების მოსწავლეებს საშუალებას აძლევს, რომ განახორციელონ მცირე მასშტაბის გარემოსდაცვითი პროექტები;
    - სამიზნე სკოლების მოსწავლეები ეცნობიან გარემოს დაცვის მსოფლიო პროგრამას, რომლის მეშვეობით ისინი შეიძენენ გარემოს დაცვის პრობლემების მოგვარების პრაქტიკულ ცოდნასა და უნარ-ჩვევებს;
    - საზაფხულო ბანაკის გახსნა, რაც ხელს შეუწყობს პროექტის განმავლობაში შეძენილი ცოდნის ურთიერთგაზიარებას, შეჯამებას და აგრეთვე ახალი კონტაქტების დამაყარებას.

- **მონაწილე ახალგაზრდების ჯგუფების ძირითადი უნარ-ჩვევების განვითარება შემდეგი აქტივობების საშუალებით:**

    - სამიზნე სკოლების მოსწავლეები დაეუფლებიან და გაიუმჯობესებენ ზეპირი და წერითი კომუნიკაციის უნარ-ჩვევებს, თვითგამოხატვის უნარს; განივითარებენ ლოგიკურ და ანალიტიკურ აზროვნებას, რაციონალური გადაწყვეტილებების მიღების უნარ-ჩვევებს; ამის შედეგად, სამიზნე სკოლების ახალგაზრდები შეძლებენ, პრიორიტეტულობის მიხედვით, შეარჩიონ და განახორციელონ მიკრო-გრანტების პროგრამები და დაამყარონ

ურთიერთობა მოსახლეობასთან, მათი ინტერესების ლობირების მიზნით.

პროექტის ფარგლებში მიღწეული ძირითადი შედეგების კონკრეტული მაგალითები:

ანგარიშის ამ ნაწილში დეტალურად არის აღწერილი პროექტის ფარგლებში გაწეული საქმიანობა და ძირითადი მიღწევები, შთაბეჭდილებები და შედეგები:

1. **44 სკოლაში გარემონტდა და მოეწყო 45 ოთახი მოსწავლეთა ჯგუფური აქტივობებისთვის:** სარეაბილიტაციო სამუშაოები შესრულდა გამჭვირვალედ, ყველა სკოლამ წარმოადგინა ფინანსური ანგარიში. სარეაბილიტაციო სამუშაოების თანმხლები რისკების შეფასება/ანალიზი ჩატარდა BP-ის პროექტების მართვის ჯგუფთან მჭიდრო კოორდინაციის პირობებში.
2. **174 მოსწავლე დაესწრო მსოფლიო სკაუტური გარემოსდაცვითი პროგრამის მიერ მოწყობილ ტრენინგებს გარემოსდაცვით საკითხებზე და ლიდერობის უნარ-ჩვევებში:** მსოფლიო სკაუტური გარემოსდაცვითი პროგრამის (WSEP) და ლიდერობის უნარ-ჩვევების რვა ტრენინგს დაესწრო 174 მოსწავლე თბილისში, გორში, ქუთაისში, ბათუმსა და ლაგოდეხში (საზაფხულო ბანაკში). ეს იყო სრულიად ახალი პროგრამა, რომლის დახმარებით მოსწავლეებმა შეიძინეს ცოდნა, რომელიც დაეხმარებათ, რომ ჩამოაყალიბონ ახალგაზრდული ჯგუფები და წარმართონ მათი საქმიანობა. ტრენინგის პროგრამამ და სწავლების მეთოდოლოგიამ ძალზე დადებითი შეფასება დაიმსახურა და აშკარად გამოიკვეთა, რომ მან დიდად შეუწყო ხელი გუნდური მუშაობის უკეთ ორგანიზებას. „ჩვენ შევისწავლეთ, თუ როგორ შევქმნათ ჯგუფი, როგორ ვიმუშაოთ ერთობლივად, როგორ დავგეგმოთ ბიუჯეტი და როგორ გავაკონტროლოთ მისი შესრულება, როგორ დავგეგმოთ და წარვმართოთ პროექტით გათვალისწინებული ღონისძიებები. ეს უნარ-ჩვევები დაგვეხმარება თვითრეალიზაციაში, აგრეთვე ჩვენს მომავალ საგანმანათლებლო პროცესსა და კარიერაში“ - განაცხადა სოფელ წეროვანის სკოლის მოსწავლეთა ჯგუფის წევრმა ბექა მაისურაძემ.
3. **44 სკოლაში შეიკრიბა ახალგაზრდების 45 ჯგუფი:** ორგანიზების ეს ფორმა ძალზე წარმატებული აღმოჩნდა, რადგან მოსწავლეებს საშუალება მიეცათ, რომ ემუშავათ ერთობლივად, პირადად გამოეცადათ გუნდური მუშაობის თანმხლები სირთულეები და დადებითი მხარეები, დაეგეგმათ და განეხორციელებინათ მცირე და საშუალო მასშტაბის პროექტები და აქციები, განევითარებინათ კომუნიკაციის, პროექტის მართვის, თვითგანვითარებისა და საკუთარ ძალებში დარწმუნების უნარები.
4. **ჯგუფებმა განახორციელეს მთელი რიგი მცირემასშტაბიანი გარემოსდაცვითი პროექტები.**

კონკრეტული მაგალითი
ჩვენი სოფელი ძალიან დანაგვიანებულია. ამ ღონისძიების მეშვეობით ჩვენ

მოვახერხეთ, რომ დაგვერწმუნებინა სოფლის მაცხოვრებლები, რომ მათ თავად უნდა იზრუნონ მათი გარემომცველი გარემოს სისუფთავეზე. იმავდროულად, ჩვენ მივაღწიეთ შეთანხმებას მუნიციპალიტეტთან, რომ ოფიციალურად გამოიყოს ტერიტორია ნაგავსაყრელისთვის, საიდანაც რეგულარულად გაიტანენ ნაგავს" - ამბობს ჟანა ბაბლუანი, ვაზიანის №2 საჯარო სკოლის მოსწავლეთა ჯგუფის ლიდერი.

5. **პროექტის მიმდინარეობის პერიოდში ახალგაზრდულ ჯგუფებში 1212 მოსწავლე გაერთიანდა:** ჯგუფების სიდიდე განსხვავდებოდა სკოლის სიდიდისა და სოფლის მოსახლეობის რაოდენობის მიხედვით. თითო ჯგუფი საშუალოდ 20 წევრს აერთიანებდა, თუმცა რამდენიმე ჯგუფის წევრთა რაოდენობამ 50-ს და 70-საც მიაღწია, ხოლო ზოგი ჯგუფის წევრთა რაოდენობა 15-ს არ აღემატებოდა. ჯგუფებში გაერთიანებული მოსწავლეების ფაქტიურმა რაოდენობამ (1212) დაგეგმილ რაოდენობას (880) 37%-ით გადააჭარბა, რაც მოსწავლეების მხრიდან პროექტის საქმიანობის მიმართ მაღალი ინტერესის გამოხატულებაა.
6. **მოსწავლეთა ჯგუფების მიერ მომზადდა 89 წინადადება მიკროგრანტების მისაღებად, საიდანაც 60 მათგანი მიკროგრანტით დაფინანსდა:** პროექტის მსვლელობისას გამოცხადდა ორი კონკურსი მიკროგრანტების მისაღებად. პირველი კონსკურსის შედეგად, ყველა მონაწილე სკოლამ მიიღო მცირე გრანტი 200 აშშ დოლარის ოდენობით, ხოლო მეორე კონკურსის მეშვეობით, დასაფინანსებლად შეირჩა 15 საუკეთესო პროექტი. ვინაიდან პროექტების უმეტესობა ეხებოდა სპორტულ-გამაჯანსაღებელი ზონის მოწყობას სკოლის ტერიტორიაზე, პროექტების მეშვეობით მიღწეულ მთავარ შედეგებად მოსაწავლეების მიერ სახელდება ის, რომ სკოლის ტერიტორიაზე არსებობს გამწვანებული ზონა, სადაც მოსწავლეებს, მასწავლებლებსა და მშობლებს შეუძლიათ დაისვენონ გაკვეთილებს შორის ან გაკვეთილების შემდეგ; სკოლის ტერიტორიაზე აღარ ყრია ნაგავი; მოსწავლეები, მასწავლებლები და ადმინისტრაცია საქმიანობენ სუფთა გარემოში, მოსწავლეებს განუვითარდათ ბუნებაზე ზრუნვის მოთხოვნილება და მცენარეთა მოვლის პრაქტიკული უნარ-ჩვევები.
7. **ორმა საზაფხულო ბანაკმა თავი მოუყარა 173 ახალგაზრდას, რომელთაც მიეცათ საშუალება, რომ გაეზიარებინათ დადებითი გამოცდილება და მიღებული გაკვეთილები და ემუშავათ მდგრადი განვითარებისკენ მიმართულ ახალ პროექტებზე**: „ახალგაზრდა თაობის უნარ-ჩვევების განვითარების პროექტის" ფარგლებში „საქართველოს სკაუტების" ორგანიზაციამ 2011 წლის ივლისში მოაწყო ორი ექვსდღიანი საზაფხულო ბანაკი, სადაც ახალგაზრდობის ჯგუფების წარმომადგენლებს მიეცათ საშუალება, რომ ერთმანეთისთვის გაეზიარებინათ გამოცდილება და სხვადასხვა რეგიონიდან და რაიონიდან წარმოდგენილ ახალგაზრდებს დაემყარებინათ მჭიდრო კავშირები. „საზოგადოებრივი ინვესტირების პროგრამის" მე-2 ეტაპის ფარგლებში მომზადებულმა შვიდმა მოხალისე ლიდერმა ცოდნა გაუზიარა თავის თანატოლებს და სათავეში ჩაუდგა ახალგაზრდობის ჯგუფებს. „ახალგაზრდა თაობის უნარ-ჩვევების განვითარების პროექტის" საქართველოს სხვადასხვა კუთხიდან ჩამოსული ბენეფიციარებისა და სკაუტების ერთად თავმოყრით მეტი შესაძლებლობები გაჩნდა ცოდნისა და გამოცდილების ურთიერთგაზიარებისათვის. გარდა ამისა, მოსწავლეებმა აითვისეს სკაუტური მოძრაობის მიერ მხარდაჭერილი აუცილებელი პრაქტიკული უნარ-ჩვევები.

8. **პროექტის მონაწილე სკოლების 40-მა მასწავლებელმა გაიარა კურსი სამოქალაქო განათლების საკითხებში:** ამ ინიციატივის მთავარ შედეგებად განიხილება შემდეგი:

- პროექტის მონაწილე სკოლების 40-მა მასწავლებელმა აიმაღლა ცოდნა სამოქალაქო განათლების საკითხებში და გაიუმჯობესა სწავლების უნარ-ჩვევები;
- პროექტის მონაწილე სკოლებში ჩამოყალიბდა და/ან გაძლიერდა ურთიერთთანამშრომლობის ატმოსფერო მასწავლებლებსა და მოსწავლე-ახალგაზრდობას შორის.
- პროექტის მონაწილე სკოლების მასწავლებლები გაერთიანდნენ „სამოქალაქო სწავლების ფორუმში" და ქვეყნის სხვა სკოლების მასწავლებლებს გაუზიარეს საკუთარი გამოცდილება სამოქალაქო განათლების საკითხებში.
- განათლების სამინისტროს მიერ სერტიფიცირებულ მასწავლებლებს სამოქალაქო განათლების კურსის გავლისთვის ემატებათ ორი კრედიტსაათი.

კონკრეტული მაგალითი ტრენინგიდან ცოდნით აღჭურვილი მივემგზავრები და ვაპირებ, რომ ჩემს მოსწავლეებს გადავცე ცოდნა, რათა მათ გაიაზრონ, რომ სამოქალაქო განათლება არის პრაქტიკაში გადატანილი ცხოვრებისეული გამოცდილება თუ ჩვენს მოსწავლეებს პროექტების მართვის უნარების დახმარებით ვასწავლით რამდენად მნიშვნელოვანია ჩართულობა, პრობლემების გამოვლენა და მათი გადაჭრის გზების მოძებნა, მაშინ ჩვენ აუცილებლად გავზრდით ქვეყნის აქტიურ მოქალაქეებს, რაც ამ ქვეყანას უფრო წარმატებულ და ნათელ მომავალს უქადის " – ამბობს ეკატერინე ამირაშვილი, მუხრანის 1-ლი საჯარო სკოლის პედაგოგი.

აკრონიმები

BTC/SCP	ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის ნავთობსადენი/სამხრეთ კავკასიური გაზსადენი
WREP	დასავლეთის მიმართულების საექსპორტო მილსადენი
CDI	ადგილობრივი მოსახლეობის განვითარების ინიციატივა
CIP	საზოგადოებრივი ინვესტირების პროგრამა
FtM	ფერმერები და ბაზარი
NGO	არასამთავრობო ორგანიზაცია
RDA	რეგიონალური განვითარების ასოციაცია
CTC	ტრენინგისა და კონსულტაციის ცენტრი
RFP	სატენდერო წინადადებების მოთხოვნა
CBO	სათემო ორგანიზაცია
FLSG	ფინანსური და იურიდიული მომსახურების ჯგუფი

დასასრული